

Otizmin Farkında mıyız?

Nisan ayı Birleşmiş Milletler tarafından “Otizm Farkındalık Ayı”, 2 Nisan ise “Otizm Farkındalık Günü” olarak kabul ediliyor. 1985 yılında her 2500 çocuktan birine konulan otizm tanısı, 2001 yılında 250, 2013 yılında ise 88 çocuktan birine denk gelirken, günümüzde her 68 çocuktan biri otizimli olarak dünyaya geliyor. Otizmin erkek çocuklardaki yaygınlığı, kızlarda olduğundan dört kat fazla.

Otizm çoğu zaman halk arasında “zihinsel yetersizlik” ve “hiperaktivite” olarak bilinir. Oysa otizm ne bir zihinsel yetersizlik ne de bir hiperaktivite bozukluğudur. Otizm doğuştan gelen ve genelde 2-3 yaşlarında fark edilen, sosyal davranışları ve iletişimi etkileyen bir gelişim bozukluğudur. Otizimli bireylerde göz teması kuramama, gözlerin bir yere takılıp kalması, parmak uçlarında yürüme, anlamsız gülmeler, ağlamalar, öfke nöbetleri görülür. Kalabalık bir ortama girdiğinde sanki orada kimse yokmuş gibi davranır, yalnızlığı seçer. Takıntılı davranışları vardır. Her gün aynı saatte aynı şeyleri yapmak, her gün aynı yemeği yemek istemek, her gün okula aynı yoldan gitmek gibi. Takıntılı davranışlarının dışına çıktığında, örneğin okula farklı bir yoldan gidildiğinde rutinleri bozulduğu için öfke nöbeti geçirebilirler. Evde yapılan ufak değişikliklerden hoşlanmazlar. Örneğin eşyaların yerini değiştirmeniz öfke nöbetine sebep olabilir.

Sürekli tekrarlayan davranışları vardır. Vokal stereotipler (anlamsız ses tekrarları), sürekli el sallama, parmak şıklatma, diş gıcırdatma gibi kendini tekrarlayan davranışlar görülebilir. Bu stereotiplerin sebebi çocuğun kendini uyarmak istemesidir. Kendini uyarıcı davranışlara sebep olan şeylerden biri de televizyondur. Aynı akışların tekrar tekrar gösterildiği çizgi filmleri, reklamları ve klipleri izlemek bir süre sonra

rutine dönüşerek takıntılı haline gelebilir. Bunların dışında nesne takıntıları ve bir nesneyi eline alıp döndürme, evirip çevirme, koklama, tadına bakma gibi davranışlar da görülebilir.

Seslere ve kokulara karşı duyarlıdırlar. Bizim farkında olmadığımız bir çok ses onlar için çok sinir bozucu olabilir. Örneğin saatin tik tak sesi, buzdolabından ve floresan lambadan çıkan ses, su sesi, sabun kokusu, parfüm kokusu bitmek bilmeyen ağlama krizlerine sebep olabilir. Fiziksel temastan yani dokunmaktan, sarılmaktan, öpülmekten veya öpmekten de hoşlanmayabilirler. Özellikle yumuşak şeylere dokunmak istemeyebilirler. Örneğin oyun hamuru ile oynamaktan kaçınırlar, yumuşak meyveleri ellerine alıp yemek istemezler.

Otizmin sebepleri tam olarak bilinmiyor. Genetik olabileceği gibi hamilelik sürecindeki beslenme alışkanlıkları, o süreçte kimyasal maddelere maruz kalma, sigara ve alkol kullanımı, radyasyon, doğum anında bebeğin oksijensiz kalması gibi sebeplerden de kaynaklanabilir. Otizmin bilinen tek tedavisi özel eğitimidir. Ne kadar erken fark edilirse ve ne kadar erken eğitime başlanırsa o kadar hızlı yol kat edilir. Otizimli bir çocuk yoğun, kesintisiz ve kaliteli bir eğitimle normal gelişim gösteren çocuklarla birlikte kaynaştırma eğitimi alabilecek düzeye gelebilir.

